

Slobodna Dalmacija
Ivica IVANIŠEVIĆ
01.09.2017.

Sezona lova je otvorena

Znam, zvučat će pomalo bedasto, ali ne mogu si pomoći: knjiga koju ovoga petka predstavljam, po mom dubokom uvjerenju, zaslužuje svesrdnu preporuku, ali bih vas ipak zamolio da ne žurite s njezinim čitanjem. Radije se uputite u najbližu knjižnicu i pokušajte pronaći primjerak jednog gotovo tri desetljeća mlađeg naslova iste autorice.

Zašto, pobogu? – s puno bi me razloga mogao sada upitati neki nervozniji čitatelj. Ne samo zato da bismo mogli procijeniti kako je ostarjela knjiga koja je svojedobno bila veliki hit ovjeren prestižnom Ninovom nagradom, nego i stoga da bismo se osvjedočili kako je ostario naš, recimo to tako, društveni ambijent.

Forsiranje romana reke

Ali, za početak, bio bi red identificirati autoricu, njezino friško djelo i staru uspješnicu. U pitanju je Dubravka Ugrešić, "Lisica" tek stječe naklonost onoga što mi još uvijek preuzetno nazivamo publikom i kritikom, ne mareći što su brojke i jednih i drugih decimirane, a "Forsiranje romana reke" iz 1988. godine danas uživa u reputaciji klasika (dotični roman do te je mjere povijesna kategorija da nitko ni ne razmišlja o njegovu novom izdanju). A ove dvije knjige ne povezuje samo osoba autorice, nego i tema kojom su zaokupljene. Oba teksta svojevrsni su autopoeitički pretresi razloga i sudbine pisanja: prvi u formi gustoga tkanja s tridesetak likova/očica na podlozi imaginarnih Zagrebačkih književnih razgovora, a drugi kao zavodljivi hibrid između eseja, dnevnika i romana, s pripovjedačicom-skretničarkom u glavnoj ulozi.

Recimo da poslušate moju sugestiju, pa za "Lisicom" posegnete tek nakon što iza sebe ostavite "Forsiranje romana reke". Do kakvog ćete zaključka doći? Kako je ostarjela autorica, a kako društvo?

Ne želim se graditi džentlmenom većim nego što jesam, ali zaista nema nikakve dvojbe: autorica se kudikamo bolje nosi s tragovima godina, pače desetljeća, negoli mi sâmi, odnosno naša okolina. Istini za volju, ova gospođa Ugrešić puno je gorča od one Dubravke, ali s dovoljno (nametnutih joj!) razloga. Podsjećam, tri godine nakon aklamacija za "Forsiranje romana reke" dočekalo ju je šovinističko izivljavanje dijela dojučerašnjih kolega i famozne šire javnosti zbog čega je optirala za egzil. Ako ikoga zanima zašto je do danas ostala u istom apatridskom statusu, neka otvori novine i obavijesti se o tome kakav je poredak vrijednosti, ideoloških i drugih, kod nas još uvijek na snazi.

Pao za nekretninu

Autorica je u "Lisici", kad joj se hoće, i duhovita, i zabavna, i dirljiva, baš kao i nekada, samo što ništa više oko nje nije ostalo isto. Zato je i prevladavajući ton ove knjige kudikamo sumorniji od onoga koji je davao timbar njezinim rani(ji)m radovima.

Paradoksalno, autorica se trebala naoblačiti da bi nam zamagljene istine izložila pod blještavim

suncem elementarne logike kao, primjerice, u sljedećem pasusu: "Svaki rat vodi se zbog nekretnina (...) Nekretninama su režiseri rata dali ime domovina da ljudima ne bi bilo neugodno. Zašto reći pao je za nekretninu kad puno bolje zvuči pao je za domovinu?" Shvatili ste: sezonu lova na "Lisicu" moja malenkost, dakle, svečano proglašava otvorenom uz diskretnu opasku da ne zaboravite ni druge, starije naslove iz portfelja Dubravke Ugrešić kad su već nakladnici zaboravili na njih. Tako ćete, naime, steći potpuniji uvid u to kako se autorica razvijala, a mi propadali.